

Practical Halachos

Tisha B'ov on Motzei Shabbos

These are practical halachos for general reference, Always consult your local Orthodox Rav (LOR) for personal guidance.

Erev Shabbos

One may shower on Friday l'kavod Shabbos, even with hot water and soap, though some are stringent or use lukewarm water.

Nails may also be cut on Friday in honor of Shabbos (Kitzur Shulchan Aruch 125:2-3; Mishnah Berurah 552:23).

Torah Learning on Shabbos

One may learn all regular topics of Torah on Shabbos day, even though it is Erev Tisha B'Av,

Once the fast begins (after shkiah), one may only learn subjects permitted on Tisha B'Av itself—such as Megillas Eichah, parts of Sefer Iyov, and halachos of mourning (Shulchan Aruch 554:1; Mishnah Berurah 554:3),

It is best to complete regular learning before shkiah to avoid entering forbidden topics after the fast begins

Shalosh Seudos should be with family only; guests are not permitted (Mishnah Berurah 552:23)

Stop eating and drinking by shkiah – 8:09 PM in Lakewood (Shoshanas Yisrael 15:7), Mayim acharonim should be done before shkiah; bentching may be after (Shoshanas Yisrael 15:7)

Motzei Shabbos

Rabeinu Tam zman is 9:22 PM (or whichever zman you personally keep)

Say "**Baruch Hamavdil bein kodesh l'chol**" before you change over to weekday clothing and remove leather shoes, (Rema 553:2; Chayei Adam 136:6)

Havdalah is postponed until Sunday night after the fast

Borei Meorei Ha'eish is recited Motzei Shabbos (Shulchan Aruch 556:1; Igros Moshe Choshen Mishpat 2:47)

Cleanup (e.g., washing dishes) should be delayed until chatzos on Sunday, unless necessary to prevent discomfort (Aruch HaShulchan 554:9; Machze Eliyahu 87)

Fasting: All healthy adults must fast the full day. Children under Bar/Bas Mitzvah are not required to fast, but some age 9+ fast part of the day. Those who are pregnant, nursing, or ill should ask a Rav. Even someone not fasting must still keep the other restrictions (Shulchan Aruch 554:1; M.B. 554:6; Halichos Shlomo 6:2).

Washing & Hygiene: Washing any part of the body is forbidden, even with cold water. Netilas yadayim in the morning and after the bathroom is only until the knuckles. One may wash off dirt with cold water and a little soap if needed. Brushing teeth is not allowed unless there is strong discomfort. Deodorant may be used to prevent odor. Lotions, oils, and makeup are not permitted (S.A. 554:7; M.B. 567:11; Biur Halachah 554).

Shoes & Clothing: Leather shoes are not allowed, even for young children. Non-leather shoes are permitted. Leather belts are allowed. One should not wear Shabbos or fancy clothing (Shulchan Aruch 554:16).

Learning Torah: Only subjects related to mourning are allowed—like Eichah, Iyov, Midrash on Churban, and halachos of Tisha B'Av and aveilus. Saying Tehillim for a choleh is allowed. Children should not read Torah comics or regular Jewish books (Shulchan Aruch 554:1; M.B. 554:3, 554:7).

Tefillah: Tallis and tefillin are worn only at Minchah, not in the morning. No berachah is said on tallis katan in the morning—it is covered later by the tallis gadol. Kinot are said at Shacharis while seated low. Greetings are not permitted. A slight nod is OK. If greeted, one may reply softly to avoid embarrassment (S.A. 555:1, 554:20; Ritva M.K. 27b).

Other Restrictions: One should not sit on regular chairs until chatzos (midday). Work, errands, and business should be avoided until then. Smoking or vaping is allowed after chatzos, discreetly. Meat, wine, music, haircuts, bathing, and laundry remain forbidden until chatzos on Monday, the 10th of Av (S.A. 559:3, 554:22, 558:1; Piskei Teshuvos 555:7).

Havdalah: Havdalah is said after the fast ends on Sunday night. Only the blessings of borei pri hagafen and hamavdil are said—no besamim and no candle (Shulchan Aruch 556:1; M.B. 556:2).

הלכות אלו מובאות לצורך הדרכה כללית בלבד. יש להיוועץ תמיד ברב מוסמך (מורה הוראה) לצורך פסיקה אישית.

צום תשעה באב

כל אדם בריא חייב לצום את כל היום. ילדים שעדיין לא הגיעו לגיל בר/בת מצווה אינם מחויבים לצום, אך יש שנוהגים מגיל תשע ומעלה לצום חלק מהיום. נשים הרות, מניקות, או חולים צריכים לשאול רב מורה הוראה אם עליהם לצום. גם מי שאינו צם – מחויב בשמירת שאר איסורי היום. (שו"ע תקנ"ד:א; משנה ברורה תקנ"ד:ו; הליכות שלמה ו:ב)

רחיצה והיגיינה

אסור לרחוץ שום חלק מן הגוף, אפילו במים קרים. נטילת ידיים בבוקר ולאחר השירותים נעשית רק עד קשרי האצבעות. מותר לשטוף לכלוך במים קרים עם מעט סבון כשיש צורך. צחצוח שיניים אסור, אלא אם כן יש בכך צער רב. מותר להשתמש בדיאודורנט למניעת ריח, אך אין למרוח קרמים, שמנים או איפור. (שו"ע תקנ"ד:ז; משנה ברורה תקנ"ד:י"א; ביאור הלכה שם)

נעליים ולבוש

נעלי עור אסורות בנעילה – לילדים קטנים. מותר לנעול נעליים שאינן עשויות מעור. חגורות עור מותרות. יש להימנע מללבוש בגדי שבת או בגדים מהודרים. (שו"ע תקנ"ד:ט"ז)

לימוד תורה

מותר ללמוד רק נושאים הקשורים לאבילות ולחורבן, כגון מגילת איכה, ספר איוב, מדרשים על חורבן הבית, והלכות תשעה באב ואבילות. אמירת תהילים לרפואת חולה מותרת. אין לאפשר לילדים לקרוא קומיקס תורני רגיל או ספרים תורניים שאינם שייכים לאבלות. (שו"ע תקנ"ד:א; מ"ב תקנ"ד:ג, ז)

תפילה

טלית ותפילין מניחים רק בתפילת מנחה, ולא בשחרית. בבוקר אין מברכים על טלית קטן, שכן הברכה תיכלל אחר כך עם לבישת הטלית הגדול. את אמירת הקינות בשחרית אומרים בישיבה נמוכה. אין נוהגים לשלוח שלום; ניתן להחוות ראש קלות. אם פונים אליך בשלום, מותר להשיב בלחש כדי שלא להביך את הפונה. (שו"ע תקנ"ה:א, תקנ"ד:ב; ריטב"א מועד קטן כ"ז)

איסורים נוספים

אין לשבת על כיסאות רגילים עד חצות היום. יש להימנע מעיסוק במלאכה, סידורים, וקניות עד אז. מותר לעשן או לאדות (וייף) רק לאחר חצות היום, ובצנעה. איסורים כגון אכילת בשר, שתיית יין, שמיעת מוזיקה, תספורת, רחצה, וכיבוס – נשארים בתוקף עד חצות היום של יום שני, י' באב. (שו"ע תקנ"ט:ג; תקנ"ד:כ"ב; תקנ"ח:א; פסקי תשובות תקנ"ה:ז)

הבדלה

הבדלה נאמרת רק לאחר סיום הצום, בליל יום ראשון. מברכים רק את ברכות "בורא פרי הגפן" ו"המבדיל בין קודש לחול", ללא ברכת הבשמים וללא ברכת הנר. (שו"ע תקנ"ו:א; מ"ב תקנ"ו:ב)

בערב שבת, מותר לאדם להתקלח לכבוד שבת במים חמים ובשימוש בסבון. אף על פי שיש המחמירים ומשתמשים רק במים פושרים, עיקר הדין מתיר. כמו כן, מותר לגזוז ציפורניים ביום שישי לכבוד שבת, כפי שמובא בקיצור שולחן ערוך סימן קכ"ה סעיפים ב-ג ובמשנה ברורה סימן תקנ"ב. סעיף כ"ג

לימוד תורה בשבת מותר בכל הנושאים

הרגילים, אף על פי שזה ערב תשעה באב. אולם מרגע תחילת הצום, שהוא לאחר השקיעה, מותר ללמוד רק נושאים המותרים בתשעה באב, כגון מגילת איכה, חלקים מספר איוב, מדרשי חורבן והלכות אבילות. ראוי לסיים את הלימוד הרגיל מבעוד מועד, כדי להימנע מלימוד נושאים האסורים לאחר השקיעה. (שו"ע תקנ"ד:א; מ"ב תקנ"ד:ג)

סעודה שלישית נערכת בתוך המשפחה בלבד

ואין להזמין אורחים, כמבואר במשנה ברורה סימן תקנ"ב סעיף כ"ג. יש להפסיק לאכול ולשתות בשקיעה, שהיא בשעה 8:09 בליקווד. מים אחרונים ייטלו לפני השקיעה, ואילו ברכת המזון יכולה להיאמר לאחריה. (שושנת ישראל ט"ו:ז)

מוצאי שבת ותחילת תשעה באב

במוצאי שבת, זמן רבנו תם הוא בשעה 9:22 (או הזמן בו כל אחד נוהג). לפני שמחליפים לבגדי חולין או חולצים נעלי עור, יש לומר "ברוך המבדיל בין קודש לחול". (רמ"א תקנ"ג:ב; חיי אדם קל"ו:ו)

הבדלה בהלכתה נדחית עד לאחר סיום הצום

ביום ראשון בלילה. עם זאת, ברכת "בורא מאורי האש" כן נאמרת במוצאי שבת, ואין לדחותה. (שו"ע תקנ"ו:א; אגרות משה חושן משפט ב:מ"ז)

בנוגע לעשיית מלאכות כגון ניקיון או שטיפת כלים, ראוי לדחות עד לאחר חצות יום ראשון,

אלא אם כן יש צורך מיידי למנוע צער או אי-נוחות. (ערוך השולחן תקנ"ד:ט; מחזה אליהו סימן פ"ז)